

Трговина упућеног (привил. информ.)

Појам

- радња упућеног (узнатог) у необјав. податак
- куповина или продаја хов
- намера стицања добитка или избегавања губитка

Примери

- директор учесника припајања купи акције пре припајања
- рачуновођа прода акције пре објаве лошег годиш. обрачуна

Последица

- губитак поверења у поштење на тржишту
- смањење улагања у делатности

Правни извор – Закон о тржишту капитала 2021.

Оправдање забране

- заштита равноправности улагача на тржишту
- заштита поверења улагача у поштење издавалаца; спречавање опадања улагања

Предмет забране

- све хартије у јавној трговини: 1) праве хартије – нпр. акције, обвезнице, записи... 2) неправне (изведене) хартије – право на стицање правих хартија – нпр. варанти, преносиве закључнице...

Елементи бића дела – 1) повлашћени податак 2) упућени 3) забрањене радње 4) објект заштите 5) намера стицања добити (избегавања губитка)

Повлашћени податак (привилег. информација)

Појам

- податак о тачно одређеној чињеници о јавном издаваоцу или његовим хов
- необјављен податак – непознат јавности
- ценовно значајан податак – да је објављен утицао би на промену цене хов

Примери – о добити, губитку, дивиденди, статусној промени, преузимању, стечају, проналасцима

Објављивање податка

- дужност издаваоца без одлагања
- право на одлагање објаве – 1) разлог – заштита издавачевог оправданог интереса 2) без стварања заблуде у јавности 3) чување поверљивости до објаве

Упућени (инсајдер)

Појам – свако лице које зна повлашћ. информ.

Врсте

- лица повезана са издаваоцем – нпр. директор, члан НО, велики акционар, запослени
- лица ван изд-ца са приступом повлашћ. подацима – нпр. ревизор, рачуновођа, адвокат, судија, берз. трговац, службеник Комис. за хов, лопов...

Заштита упућеног - право трговине као да није упућен (пријава посла Комис. за хов)

Намера упућеног - претпоставља се чим се докаже да је знао за податак, а послом се окористио

Забрањене радње упућеног

3 забране – 1) куповина и продаја хов 2) саопштавања податка другом 3) подстицања другог на трговину без саопштавања податка (нпр. инвестиц. саветник)

Трајање забране – док АД не објави податак

Изузеци од забране – 1) тржишни снабдевач (маркет мејкер) 2) издавалац у откупу својих акција ради смиривања тржишта 3) професионални трговац хартијама који не злоупотребљава податак за личну корист

Санкције

Врсте – управноправне, казненоправне и имовинскоправне

Управноправне – Комисија за хов предузима мере против професионалних трговаца кад утврди повреду - нпр. опомена, забрана даље повреде, отклањање последица, суспензија или забрана рада

Казненоправне – 1) за учиниоца кривично дело – затвор или новчана казна 2) за издаваоца – привредни преступ због необјављивања податка

Имовинскоправне

- рушљивост посла због преваре сауговорника
- повраћај у пређашње стање
- накнада штете оштећеном